

Augsne mežā ir kā cilvēkam āda

Aivaram Vanagam Vilānu pagasta Žiguros piešķirts 80 ha meža. Oktobrī nocirsta pēdējā alkšņu audze, vietā stādot eglei. Reti stādītā eglu audze, kuru meža īpašnieks stādījis pirms divpadsmit gadiem, ir tik veseļīga un skaista, ka meža zinātnieki to nosaukuši par elitāru. Neuzskatot pelņas gūšanu par pašu svarīgāko, Aivars Vanags ir pārliecināts – jaunaudzes jāstāda retāk un jāatceļ koku ciršanas vecums. To viņš pamato žurnālistei Anitai Jaunbelzerei.

Arkls un biezība mežā auglību nepalielina

A. Vanags: Manā mežā nekur nav ar traktoriem braukts pa izcirtumu. Stādu tik iekšā. Arkls jau auglību nepalielina. Kāpēc visi citi augsti sagatavo, stādīšanas vietas uzarot? Es to nesaproto un neiesaku to darīt. Tā tiek bojāta augsne, un atsevišķos meža tipos tas ļoti provocē nezāļu augšanu. Krišs Meldeiris, pirmās brīvvalsts mežkopis, ir teicis, ka augsne mežā ir kā cilvēkam āda. Kad tu sāc to plēst, tad sāp. Stādu ar parasto lāpstu. Bija cilindriskā, bet nu to nekur nevar nopirkst. Ērti stādīt arī ar stādāmo stobru. Ja tik ir ietvarstādi.

Gan mežā, gan plāvā stādu nu jau vairāk nekā desmit gadus. Apstādu katru gadu kādus divus hektārus. Deviņos kvadrātmetros stādu vienu kociņu. Tā uz hektāru sanāk kāds tūkstotis stādīšu. Mežā ar koku skaitu vienmēr jācīnās. Likumā ļoti interesanti un man neizprotami uzrakstīts, ka kociņu kopējam skaitam, stādot eglei, jābūt 2000. Kas domāts ar "kopējo" skaitu?

VALDA SEMJONOVĀ FOTO

Aivars Vanags: "Ir jāatceļ noteiktais koku ciršanas vecums, īpaši jau eglei. Un arī tas, cik koku uz hektāra jāstāda, jāzina pašam mežkopim."

AIVARS VANAGS

- Dzimis 1952. gadā.
- Pabeidzis LLA Mežsaimniecības un mežtehnikas fakultāti.
- Strādājis par mežzini Lubānas un Inčukalna mežrūpsaimniecībās.
- Vadījis Žiguru mežrūpsaimniecību, bijis iecirkņa vadītājs un plānotājs akciju sabiedrībā "Latvijas valsts meži".
- Ģimenē četri dēli un desmit mazbērni. Dzīvesbiedre Dace arī mežkope.

sākumā, ir. To nedrīkst nokavēt, ja eglei jācīnās ar višādām atvasēm, tad vairs nav labi.

Un tad var priečāties par to, ka egle spēcīgi aug. Ja 30 cm liela egle ar puscentimetru resnu kaklinu iestādīta, tad pirmos desmit gadus tā diametrā pieaug par vienu centimetru. Tas nozīmē, ka trīsdesmit gados diametrs būs trīsdesmit centimetri. Bet mums tā jāaudzē vēl 50 gadus, līdz 80 gadiem. Jācīnās ar vētrām, ar sniegumiem, ar kukiņiem, ar sakņu trupi. Tas ir pilnīgi aplam. Jebkuras valsts pienākums ir vei-

cināt svarīgā resursa – augsnes – racionālu izmantošanu. Bet mums ir otrādi. Mūs spiež audzēt egli ganādzīr trīs reizes ilgāku laiku, nekā vajadzīgs tīrgum.

Ar priedi ir tāpat. Pārbiezīnāts priežu stādījums – tas arī nav labi. Man bija eglu audze, kas necik labi neauga, nomaiņu to ar priedi, un priedītes aug labi. Mežkopja nojauta sacīja, ka tā arī būs. Arī bērzi aug līdzīgi. Koku skaitam jābūt nostabilizētam jau līdz piecu metru augstumam. Ja to nokavē, bērzmā apakšējie zari nokalst ļoti ātri. Galā ir mazs

zaru pušķītis un pie vēja pūtienu bērzs liecas ganādzīr līdz zemei.

Vai ozolus mežā stādu skaistumam? Katram sevi cienošam mežkopim ozoli ir jāaudzē. Mani uztrautas, ka Latvijā ozolu sēklkopība ir stipri panikusi. Ozoli man ir audzēti kažokā. Bet ko darīt tad, kad kažoks jāvelk nost? To neviens nestāsta. Bet tas jādara tad, kad citu koku zari virs ozola sāk saslēgties. Domāju, ka viena daļa jācīrē ārā, bet man tas ir ļoti sarežģīts lēmums. Vai man dvēselē kaut kas no Skalbes? Varbūt no Skalbes, varbūt no Blaumaņa, nezinu... Esmu iestādījis arī baltegles. Bet tās nav atjaunojamo sugu sarakstā. Taču aug labi. Šķēdē baltegļu krājā vienā hektārā ir 900 kubikmetri.

Ciršanas vecums eglei ir jāatceļ

Trimmeris, ko saņemu kā balvu kopā ar "Zelta čiekuru", kalpo labi. Strādāju ar to pats, visu daru pats, saku, ka man ir viena zirga saimniecība. Pats zirgs, pats arkls, pats arājs.

Uzskatu, ka naudas man pietiek, un tās ieguve nav mērķis, kāpēc audzēju mežu. Interesantākais ir process. Ja esmu ciemos pie kāda meža īpašnieka, bet nerēdu jaunaudzes, tad domāju – kāpēc es te vispār braucu? Ko ka audzēšana, tas ir tas interesantākais. Es ar prieku varu rādīt savas 10–12 gadus vecās eglu audzes tādas, kādās man ir. Zinātnieki tās sauc par elitāram audzēm.

Jaunaudžu kopšana tur pabeigta pirms trim četriem gadiem, un vairāk tur nekāda ciršana nebūs vajadzīga. Dabiskā atmiruma tur šobrīd nav, un turpmākajos 20–30 ga-

dos tur nebūs nepieciešama arī krājas kopšana. Nekādi traktori tur iekšā nebrauks. Kad pienāks laiks, būs kailcirte. Ja mēs ruņājam par otro kubikmetru, ko iegūst krājas kopšanas cirtēs, tas ir nepareizi. ļoti daudzi tā dara – veic kopšanas cirtēs ar traktoriem ne vienreiz vien. Es uzskatu, ka īpaši eglu audzēs krājas kopšanas cirtēs ir beigu sākums. Krājas pieauguma vairs nav, tas ir negatīvs. Koki jau aug arī pēc tam, bet mēs neskaitām vēja izgāztos, kukanī bojātos. Tas viss jāskaita nost no audzes pieauguma uz hektāra. Sevišķi slikti tas ir slapjajos mežos.

Koku ciršanas un meža atjaunošanas noteikumi ir daudzo meža dzīves reglamentējošo likumu pamats. Ir jāatceļ noteiktais koku ciršanas vecums, īpaši jau eglei. Jāmaina arī meža atjaunošanas noteikumi. Nesaproto, kāpēc tiek norādīts, ko kurā vietā stādīt! Un arī tas, cik koku uz hektāra jāstāda, jāzina pašam mežkopim.

Domājot par ekoloģiskiem kokiem – Pededzes krastā var redzēt baltalkšņu izcirtumu, kur saskaņā ar likumdošanas prasībām atstāti ekoloģiskie koki. Tagad to galotnes noliekušās līdz zemei. Kāda tur ekoloģiskā vērtība? Ja ekoloģiskos kokus pareizi izvēlas, tiem ir zināma vērtība. Taču nevajadzētu ar likumu piespiest atstāt šos kokus platībās, kas mazākas par pushektāru. Man saņāk tā, ka ekoloģiskais koks var uzkrust gan uz ceļa, gan žoga. Es tos kokus neatstāju, bet man tika sastādīts pārkāpuma protokols un saņēmu sodu. Domāju gan, ka pie ceļiem koki jāzāgē nost bez ūzelības, jo tas apdraud cilvēkus.

Jauniešiem apmācības mežu kooperācijā

Latvijas Lauksaimniecības universitātes (LLU) studentiem un Ogres tehnikuma audzēkņiem tiek rīkotas apmācības mežsaimniecības kooperācijā. LLU maģistra programmas "Lauksaimniecības un pārtikas biznesa vadīšana" studenti oktobrī noklausījās trīs lekcijas, kam se-

koja praktiskas nodarbības kooperatīva "Mežsaimnieks" biedru mežos Irlavā un Alsungā. "Jaunieši sēmināros apguva teoriju par meža ilgtspējīgu apsaimniekošanu kooperācijas ietvaros, savukārt praktiskajā nodarbībā strādāja ar harvesteriem un zāgiem," informē koope-

ratīva vadītājs un semināru lektors Grīgorijs Rozenčāls. Nākamie trīs apmācību semināri tiks rīkoti novembrī Ogres tehnikuma jauniešiem.

Kooperācija meža īpašnieku vidū Latvijā ir samērā jauna, jo pirmais kooperatīvs "Mežsaimnieks" tika izveidots 2012. ga-

dā. Patlaban Latvijā darbojas jau trīs meža nozares kooperatīvi – "Mežsaimnieks", "L.V.Mežs" un "Mūsu mežs", kuri apvieno ap 760 meža īpašnieku, kas gan ir vien 0,5% no kopējā privāto meža īpašnieku skaita.

INGRĪDA MIČĀNE

ZANE BITERE/LETA FOTO
Jauniešiem seminārās par meža ilgtspējīgu apsaimniekošanu kooperācijas ietvaros pasniedza kooperatīva "Mežsaimnieks" vadītājs Grīgorijs Rozenčāls.